

Z histórie Beňuša 13 - Poľovačky na medvede

Naši predkovia prežili veľkú časť pracovného života v lese, kde sa dostávali do kontaktu aj s lesnými živočíchmi, vrátane medvedov. Okrem toho niekedy drevorubačov zavolali na panské poľovačky ako honcov alebo poľovali aj na vlastnú päsť. Tieto stretnutia ale pre človeka niekedy nedopadli dobre a preto musel doktor Zechenter liečiť aj následky zranení, spôsobených touto šelmou. Vo svojom životopise spomína viacero prípadov z beňušských lesov a opísal ich, ako bolo jeho zvykom, humornou formou:

„Poľovačky na medvede svojou rozčuľujúcou vážnosťou robili na mňa značný dojem. Ako boli mimoriadne dojímavé, tak požadovali i odvahu, a boli prebohaté na pikantné výjavy.“

Prvý prípad opísal takto:

„Istý Trník z Bacúcha, richtárov brat, honec na medvedej poľovačke, stretol sa s postrieľaným medvedom. Medved' zhučiac skočil proti nemu, Trník zahnal sa sekerou, ale nestačil ju spustiť. V okamihu sekera a on odfrkli do blízkej mláky — do trniny, podľa jeho predikátu (poznámka – podľa priezviska) a skutku. Nazlostený zver ho chmatol cez opasok a tak po priateľsky striasol, že mu zuby a mozog v hlave zhrkotali. A popravde mu rebrá, ba život zachránil silný opasok, na ktorom za dlhé roky ešte potom bolo pozorovať stopy stisnutého remeňa a jamky vtlačených pazúrov. A potom ako Trník tak nenadále chytro do tej kaluže fl'asol a ešte dobre sa nespamätajúc na priateľský dojem, oči otvoril' nestačil, spozoroval, že mu medved' svoju ľúbezňú pozornosť i naďalej venuje. Začal ho totižto bedlivo blatom a nariafanou kružinou, trnám a pažit'ou pochovávať. Pri tejto báječne premilenej práci v prestávkach načúval, či Trník nedýcha, či sa nehýbe, slovom, či nedáva znaky života. Ale opatrný chlap sa tajil ako pavúk, hoci mu to pretvarovanie veľmi horko padlo. Po chvíli naivný medved', mysliac, že sa mu Trník už načisto stal neškodným, išiel za svojimi druhými súrnymi povinnosťami a Trník naľakaný, umorený sa tiež odporúčal domov, aby mu tam starostlivá žena rebrá počítala a pomiesené boky mastením uviedla do poriadku.“

Ďalší poľovník na medvede neskočil horšie len vďaka veľkej dávke šťastia:

„Horšie ako týmto povodilo sa nasledujúcim. Ján Kán, vyslúžený granatiersky kaprál, strávil väčšiu časť svojej vojenčiny v Miláne, príduc domov do Filipova, stal sa mojím pričinením cestárom (poznámka – ide o Jána Kána (1824-1893) z rodiny Kán-Dolínský z Filipova). Chlapina to bola krásne urastená. Tento človek bol však náruživým lovcem, najmä rád sledil za medved'mi. V Leňuskej doline tam kdesi odľahlé ovsené pole navštevoval medved'. Jano vybral sa na postriežku a hneď druhý deň prišiel host'; a tento nedbalý kompan začal neďaleko Kána ovos dlabami

riafať a chrúmať. Janko ho dobre namiešal s ohňom. Že sa medveďovi dostalo, svedčil jeho ryk a že krvou značil. Ale zutekal. Pretože bola tma, sám Kán si netrúfal za ním, odložil to na budúci deň a ľahol si spať. Ráno sa zobral s flintou jedináčkou a s dvoma chlapmi s drúkmi, že medveďa odnesú domov. A prišli mu skoro na stopu, hoci dosť ďaleko od miesta, kde bol postrieľaný. Bola to húština a už výrazné znaky krvi. Kázal chlapom zastať a on, držiac pušku v pravej ruke, ľavou odhŕňal haluze a kráčal opatrne napred. Vtom po pár krokoch vyhodí sa naň tam učupený ranený medveď. Nestačil streliť a zvrtnúc sa, chcel skočiť nazad, ale už bolo pozde — ľavú ruku, v skoku na obranu nazad vystretú, zachytil zver jedným skokom medzi zuby a dlaň mu voskrz a naskutku prehryzol. Na krik doskočili dvaja chlapi a nerozmýšľajúc, v prvom ohni začali ťažko raneného macka drúkmi mlátiť. No ale veru by sa im bolo zle, a veľmi zle povodilo, keby sa nebola nečakane, akoby z neba padnutá pomoc zjavila. Naraz začali poľovní psi štekať a medveďa za bundu trhať, čím jeho pozornosť od chlapov odvrátili a na seba pritiahli. Musel sa proti dotieravosti brániť, a tak sa chlapi mohli utiahnuť a zachrániť. Psom za päťami pribehol horár Cikel, a konečne dobre namiereným blízky výstrelom medveďa zastrelil.

Známe je, že sú lovci veľmi závistliví ľudia a z tej príčiny, aby druhý na zaslúžených vavrínoch poľovníckej slávy nekoristil, vybral sa Kán len sám s puškou, ale Cikel, dopočujúc, že Kán postrieľal včera na postriežke medveďa, tiež sa vybral zo závidí snoriť, že medveďa on nájde a ukoristí. A to bolo šťastie, že sa tak stalo a že mal so sebou i psov. — Ruka sa zahojila, ale sa mu dlaň vhlbila; tomu sa tešil tým, že mu ona teraz pri nabíjaní pušným prachom bude konať dobré služby a mnoho prachu naberie. Ale ja som mu dával naučenie, aby nabudúce medveďovi nepodával „pačky“.

A do tretice sa doktor Zechenter zapotil, kým dal do poriadku zraneného drevorubača:

„Ešte horšie obišiel istý piliar na Beňuši, a to tiež poľovnícky závistník. V pohone bol totižto medveď postrieľaný, ako to svedčili stopy poliatej krvi, ale jednako ufujazdil, šiel sa kamsi domov liečiť. Pre pozdnú chvíľu upustili na ten deň od ďalšieho jeho prenasledovania. Hja, ale druhý deň hneď zavčas rána vybral sa horespomenutý nedoprajník na svoju päsť za raneným zverom. A našiel ho, ako práve rozmýšľajúc o márnosti a neprávosti sveta za kladou umorený, nevyspatý ležal. Piliar, približiac sa na prstoch, bol tej silnej mienky, že už testament hotový. Ale medveď vtom zoberúc sily a načiahnuť sa cez kladu, tak mohutne dlabou facol rušiteľa svojej dumky, že sa človek so strašným výkrikom vzpak, horeznačky vyvrátil. Vytrhol mu v stehne v hrubom mäse hunené nohavice, rozdrapil silné gate z hrubého plátna a zadal mu do tela takú ranu, že som mu — ten istý deň povolaný k nemu — mohol voľne vopchať dva prsty až po samú kosť. A isteže by bol rozzúrený medveď opovážlivého chlapa na papierovú látku zmiesil, keby i jemu, ťažko ranenému, para nebola dochodila. A v takomto prímerí sa oni po priateľsky, alebo ako teraz hovorievajú, po rytiersky pokonali. Smelý piliar použil krátky čas oddychu a pustil za kladou šomrajúcemu a pazúry k novému útoku brúsiacemu odporcovi guľku do hlavy, pošepol mu ju do

ucha, a hoci ňou všetky zápače zahučali, medveď predsa hlavou potriasol, že on to nerozumie, zaskučal chudák, vystrel sa, a bolo po — zábave.

Krátko zatým došli, tiež dulujúci strelci našli oboch ležať jedného blízko pri druhom. Keď oboch zanesli domov, toho jedného pri dobrom zdraví zjedli, a druhého, rozumie sa, chlapa, som ja pri planom zdraví musel zliepať, čo veru máločo menej od ôsmich mesiacov trvalo.“

Tak to boli vybrané úryvky z diela Gustáva Kazimíra Zechentera-Laskomerského, komorského lekára a spisovateľa, ktoré sa týkali beňušských handľov. Ale o tomto kraji vo svojich dielach písali aj iní spisovatelia. Jedného z tých najznámejších si pripomenieme nabadúce.

Braňo Faško od Kristiánov

Prameň:

G. K. Zechenter-Laskomerský: 50 rokov slovenského života I a II, vlastný životopis, prístupné na <https://zlatyfond.sme.sk>